

Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

**10) Forhandling om redegørelse R 4:
Udenrigsministerens redegørelse om Europarådet.**

(Redegørelsen anmeldt 25/10 2000. Redegørelsen givet 25/10 2000. Meddelelse om forhandling 25/10 2000).

Sammen med denne sag foretoges:

11) Forespørgsel nr. F 13:

Forespørgsel til udenrigsministeren:

»Hvordan agter regeringen at arbejde for en styrkelse af Europarådets aktiviteter på menneskerettighedsområdet?«

Af Henning Gjellerod (S), Hanne Severinsen (V), Per Stig Møller (KF), Margrete Auken (SF), Klaus Kjær (DF), Sonja Albrink (CD), Elisabeth Arnold (RV), Søren Søndergaard (EL) og Flemming Kofod-Svendsen (KRF).

(Forespørgslen anmeldt 25/10 2000. Fremme af forespørgslen vedtaget 31/10 2000).

Begrundelse

Henning Gjellerod (S):

I foråret 1999 gennemførte Folketinget den første debat om Europarådets arbejde. Man kan egentlig undre sig over, at det ikke var sket før, men i den danske delegation fandt vi, der var en god anledning til, at vi skulle starte en sådan tradition. Det var nemlig 50-året for Europarådets oprettelse, og det var altså i den anledning, at vi havde debatten.

Vi fandt, at det var en frugtbar debat, som også var med til at sætte fokus på Europarådets arbejde, og i den vedtagelse, som Folketinget vedtog i den anledning, stod der, at Udenrigsministeriet blev bedt om at komme med en årlig redegørelse om Europarådets arbejde.

Nu er der gået ca. 1½ år siden denne begivenhed, og nu står vi foran et nyt 50-års-jubilæum, nemlig jubilæet i overmorgen for Europarådets menneskerettighedskonventions tilblivelse.

Vi har derfor fundet, at timingen igen var god til, at vi får en debat om Europarådets arbejde, og vi mener også, at det er rigtigt at stille

en forespørgsel på baggrund af den skriftlige redegørelse: Hvordan agter regeringen at arbejde for en styrkelse af Europarådets aktiviteter på menneskerettighedsområdet?

Besvarelse

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Jeg vil gerne takke for forespørgslen, som giver os mulighed for at fortsætte sidste års debat om Europarådet.

Udgangspunktet er jo regeringens skriftlige redegørelse for Europarådets virksomhed, som er udarbejdet som opfølgning på Folketingets ønske om en årlig status over arbejdet i Europarådet.

En sådan redegørelse er jo nyttig. Det er mit håb, at redegørelsen imødekommer medlemmernes forventninger og afspejler de problemer, der blev rejst under sidste års debat her i salen, og som fortsat er aktuelle, og det er også mit håb, at den vil danne udgangspunkt for en bred og god debat i dag.

Hvad angår menneskerettighederne, er det naturligt at tage udgangspunkt i, at Europarådets daværende 14 medlemslande den 4. november 1950 for netop 50 år siden i overmorgen undertegnede den europæiske menneskerettighedskonvention.

Det var et modigt skridt. Konventionen fastsatte menneskerettigheder, som medlemslandene er retligt forpligtet til at overholde, og den åbnede mulighed for en retlig procedure med mellemstatslig og individuel klageadgang til at påse, at rettighederne respekteres. Danmark var blandt de 14 lande, der undertegnede konventionen for 50 år siden.

Især den individuelle klageadgang var enestående og er enestående. Den har udviklet sig til at være en væsentlig del af det europæiske retssystem. Det begyndte måske lidt langsomt, men efterhånden udviklede sagsmængden sig så meget, at det viste sig nødvendigt at omstrukturere institutionerne og at rationalisere. I 1998 blev Menneskerettighedskommission og Menneskerettighedsdomstolen således samlet til en permanent europæisk menneskerettighedsdomstol.

Som det fremgår af beretningen har det vist sig ikke at være tilstrækkeligt. Der er et stort og stadig stigende efterslæb af ubehandlede sager. Det er et trist paradoks, at Menneskerettighedsdomstolen, som med rette påtaler andre for lang

sagsbehandlingstid, også her i landet, selv mangler kapacitet til at behandle sagerne inden for en rimelig tid. Det er ikke mindst et problem for de nye medlemslande, hvor der ikke er en lang tradition for respekt for menneskerettigheder og tillid til retssystemet.

En af årsagerne til den kraftige stigning i antallet af sager er uden tvivl udvidelsen af Europarådets medlemskreds. I 1950 var vi 14 medlemslande. Nu omfatter Europarådet næsten hele Europa med 41 medlemslande. Her ved 800 millioner mennesker har nu adgang til at indbringe sager for domstolen, og de nye medlemslande har i vidt omfang en anden politik og social baggrund og infrastruktur end de gamle medlemslande. Det er vigtigt at fastholde Europarådets identitet i denne sammenhæng. Europarådet er faktisk en succes, og det er ikke så lige til at leve op til den succes.

En anden grund til stigningen i sagsantallet kan være en stigende tendens til at bruge Menneskerettighedsdomstolen som en ekstra appelinstans.

Europarådets vigtigste udfordring er derfor at konsolidere Menneskerettighedsdomstolens virksomhed, så den kan behandle den store sagsmængde inden for rimelig tid. Domstolen har selv nedsat et internt udvalg med henblik på at foreslå rationaliseringer i proceduren; det er meget velkomment, men som domstolens præsident har gjort det klart, er det næppe et problem, der kan løses alene ved rationalisering.

Danmark gør sammen med de øvrige nordiske lande en stor indsats for at skaffe domstolen yderligere ressourcer. Vi har også tilbudt at stille personale til rådighed for domstolens sekretariat, og regeringen er indstillet på at fortsætte denne indsats. Målet må være, at vi kan få en effektiv og hurtigt arbejdende Menneskerettighedsdomstol i Europa. Det er nødvendigt, for at domstolen fortsat kan nyde den fornødne tillid hos borgere og retsinstanser, ikke mindst i de nye medlemslande.

På den baggrund skal vi være forsigtige med på nuværende tidspunkt at udvide domstolens arbejdsområde. Vi må først koncentrere os om at styrke institutionen.

Menneskerettighedsdomstolens virksomhed forudsætter, at der indgives en klage over krænkelse af menneskerettighederne, og en righoldig praksis supplerer i dag konventionens bestemmelser.

Herudover har Europarådets ministerkomité vedtaget en ny, hvad skal vi sige, proaktiv mekanisme til at overvåge medlemslandenes forpligtelser vedrørende demokrati, menneskerettigheder og retsstatsprincipper. Hvert år gennemgår ministerkomiteen de enkelte medlemslandes forpligtelser for to udvalgte områder og kommer om nødvendigt med anbefalinger til medlemslandene.

Også Europarådets uafhængige komité mod racisme, ECRI, og kommissæren for menneskerettigheder, som indledte sin virksomhed ved dette års begyndelse, udøver en sådan proaktiv virksomhed på menneskerettighedsområdet. Regeringen er selvsagt indstillet på at se nøje på eventuelle muligheder for at styrke også disse institutioners virksomhed.

Det gælder også Europarådets 175 øvrige konventioner, hvoraf mange er af stor betydning for beskyttelsen af menneskerettighederne.

Inden jeg vender mig til en omtale af Europarådets parlamentariske forsamling, vil jeg gøre den ekstra bemærkning til et specielt spørgsmål om ressourcer til domstolen, at de ressourcer, domstolen har brug for, er virkelig småpenge i forhold til det, der står på spil her.

En effektiv, hurtigt arbejdende Menneskerettighedsdomstol kan få stor betydning for den praktiske gennemførelse af menneskerettighederne især i de nye medlemslande, og det skulle være muligt at skaffe de i virkeligheden ret få midler ekstra, der skal til for at sikre domstolens forsvarlige virksomhed.

Lad mig også nævne Europarådets parlamentariske forsamling, der gør en betydelig og effektiv indsats ikke mindst for at medvirke til de nye medlemsstaters omstilling til demokrati og respekt for menneskerettighederne, men også ved at holde øje med andre medlemsstater, der har alvorlige problemer med menneskerettighederne.

Den danske delegation er helt i front på dette område, og jeg vil gerne på regeringens vegne takke for denne store indsats og udtrykke min forhåbning om, at den vil blive fortsat, hvad jeg er sikker på den bliver. Udenrigstjenestens støtte til delegationen vil naturligvis fortsat stå til rådighed.

Som jeg nævnte til indledning, er det i overmorgen 50 år siden, den europæiske menneskerettighedskonvention blev undertegnet i Rom. Det højtideligholdes ved en ekstraordinær ministerkonference i Rom, som skal drøfte de institutionelle rammer for beskyttelse af menneske-

rettighederne og aktuelle spørgsmål vedrørende menneskerettigheder som en afgørende faktor for demokratisk stabilitet og sammenhæng i Europa. Jeg deltager i konferencen i Rom.

Europarådets generalsekretær vil her fremlægge to rapporter med en lang række inspirerende forslag. Ministerkonferencen vil selvsagt ikke umiddelbart kunne tage stilling til disse forslag. Jeg går ud fra, at vi kan sætte eksperter til at undersøge, hvilke forslag der er bæredygtige. Forhåbentlig kan der hermed skabes grundlag for at fortsætte dynamikken i Europarådets arbejde.

Forhandling

Henning Gjellerod (S):

Indledningsvis vil jeg gerne takke udenrigsministeren for den skriftlige redegørelse og den mundtlige besvarelse af forespørgslen, og jeg vil med det samme sige, at jeg fuldt ud deler de synspunkter, som udenrigsministeren har givet med hensyn til Menneskerettighedsdomstolens virke. Jeg tror, jeg her kan tale på hele delegationens vegne.

Personlig er jeg meget glad for, at vi gennem debatter som den i dag kan få lov til at sætte fokus på arbejdet i Europarådet. Det er min absolutte mening, at Europarådet er blevet mere synligt gennem de sidste par år, og at den debat, som vi havde sidste år, var medvirkende hertil.

Nu vil jeg så komme med nogle bemærkninger om arbejdet i den parlamentariske forsamling. Det er jo sådan, at Europarådet vokser. Europarådet vokser endnu. I juni anbefalede den parlamentariske forsamling optagelse af Armenien og Aserbajdsjan, og når disse to lande er accepteret også af ministerkomiteen, ja, så er antallet af medlemslande i Europarådet oppe på 43.

Tilbage er der nu kun tre-fire lande, som endnu ikke har opnået medlemskab af Europarådet. Det drejer sig om Belarus, Bosnien-Hercegovina og Jugoslavien, altså Serbien-Montenegro, og endelig har Monaco indledt formelle tilnærmelser til samarbejdet i Europarådet. Med hensyn til Jugoslavien vil det være sådan, at på det kommende standing committee møde i næste uge vil den nye præsident i Jugoslavien, Kostunica, være til stede.

Medlemskab af Europarådet er en anerkendelse af, at et land opfylder europæiske standar-

der for et velfungerende demokrati, samtidig med at det er en absolut betingelse for enhver samarbejdsaftale med Den Europæiske Union.

En gang om året spiller den parlamentariske forsamling en rolle, der rækker langt uden for det europæiske kontinent. Forsamlingen udgør under samlingen den sidste uge i september den parlamentariske dimension for arbejdet i OECD, Organisationen for Samarbejde og Udvikling i Europa. I år fandt debatten sted den 27. september, og ved den lejlighed diskuterede delegationer fra Canada, Mexico, Australien, New Zealand, Japan og Korea på lige fod med deres europæiske kolleger.

Man diskuterede økonomisk udvikling i de vestlige industrilande, efterkrisen i Asien omkring 1997, man tog bestik af virkningen af globaliseringen på den regionale økonomiske udvikling, såvel i ilande som i ulande, og den afgående formand for den økonomiske komité, fru Helle Degn, præsenterede en rapport om international bekæmpelse af korruption og økonomisk kriminalitet.

Formålet med dannelsen af Europarådet for 51 år siden var at sikre fred og stabilitet inden for medlemslandenes grænser og gerne udenfor ved at indføre menneskerettighedsprincipper, respekt for lov- og retsorden, beskyttelse af minoriteter og sikring af fundamental frihed.

Det skal imidlertid indrømmes, at i Europa som helhed, det Europa som omfatter både Rusland, Kaukasus, Balkan og det tyrkiske område, er fred og stabilitet ikke nogen selvfølge, desværre langt fra.

Det er ikke alle nye demokratier, der har været i stand til at opfylde de betingelser og løfter, der er afgivet i forbindelse med optagelse i Europarådet. Disse stater befinder sig under en såkaldt overvågningsprocedure, som giver anledning til offentlig debat om fremskridt og pludseligt opståede og omsiggribende spændinger i den pågældende medlemsstat.

Netop derfor har udviklingen i Tjetjenien i de sidste års tid været overvåget og vurderet i forsamlingen. Der har været debatter, der er udstedt anbefalinger til de russiske myndigheder, til ministerkomiteen og til det internationale samfund. Og ad hoc-grupper har rejst rundt for at orientere sig om situationen på stedet.

I april fik den russiske delegation frataget stemmeretten i den parlamentariske forsamling, men ikke desto mindre er dialogen med den russiske delegation fortsat, idet medlemmer af Europarådet deltog i den russiske Statsdumas

høring om Tjetjenien den 21. september, og ugen efter deltog nogle af den russiske delegations medlemmer i debatten om Tjetjenien, altså under den ordinære session i den parlamentariske forsamling den sidste uge i september.

Denne debat bekræftede den parlamentariske forsamlings anbefaling til ministerkomiteen om at skride til suspension af Ruslands medlemskab af Europarådet, hvis der ikke skete en række forbedringer af den russiske hærs opførsel over for tjetjenerne. Det turde være overflødigt at sige, at man også har fordømt krænkelse af menneskerettigheder udført af tjetjenernes såkaldte kæmpere.

Der er altså forskel i holdningen over for Rusland i Tjetjenispørgsmålet mellem den parlamentariske forsamling og ministerkomiteen, ikke hvad angår fortsættelse af en dialog og hjælp til demokratisk opbygning i Rusland og heller ikke til, hvilke krav der skal stilles her og nu for opfyldelse af medlemskabets betingelser, men der er altså en forskel med hensyn til, med hvilken konsekvens der skal reageres over for russerne.

Europarådets parlamentariske forsamling har været optaget af at følge bestræbelserne for at skabe et charter for grundlæggende rettigheder inden for Den Europæiske Union.

Den danske indsats med hensyn til at påvirke udformningen af det udkast, der nu skal diskuteres, har efter min mening været prisværdigt. Fra dansk side kan vi være tilfredse med, at det nu ser ud til at blive en politisk hensigtserklæring, der på alle måder respekterer den europæiske menneskerettighedskonvention.

Forhåbentlig vil man finde ud af en måde, hvorpå EF-Domstolen og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol undgår at udvikle hver sin retspraksis. Jeg er sikker på, at Europarådet vil følge tilblivelsen af dette charter lige så tæt, som vi vil gøre fra dansk side.

Jeg skal kort komme med nogle få bemærkninger fra den parlamentariske forsamlings bureau. Jeg er endnu i år medlem af dette bureau, og jeg vil bare sige, at samarbejdet mellem ministerkomiteen og den parlamentariske forsamling er blevet bedre.

Det har været ude i noget, der har lignet en krise for et par år siden, men der er heldigvis en bedring undervejs. Og den parlamentariske forsamling er på vej med en ny udvalgsstruktur, en mere enkel udvalgsstruktur, som gerne skulle resultere i, at der i fremtiden kommer færre rapporter.

Endelig skal jeg bekræfte, hvad udenrigsministeren også var inde på, at samarbejdet mellem den danske delegation og den danske repræsentation på stedet i Strasbourg er godt, og vi vil gerne takke for dette samarbejde og også takke for, at Udenrigsministeriet vil gøre, hvad de kan, for at det fortsat skal være godt.

Jeg skal nu til slut på vegne af samtlige stille-re af forespørgslen, og det vil sige Socialdemokratiet, Venstre, Det Konservative Folkeparti, SF, Dansk Folkeparti, Centrum-Demokraterne, Det Radikale Venstre, Enhedslisten og Kristeligt Folkeparti, fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget tager regeringens redegørelse til efterretning og opfordrer regeringen til fortsat at arbejde for at styrke samarbejdet og dialogen mellem Europarådets parlamentariske forsamling og ministerkomiteen.

Endvidere opfordres regeringen til at arbejde for, at alle borgere i Europarådets medlemslande får gavn af menneskerettighedskonventionen.

Dette bør ske ved oplysning om konventionen gennem Europarådet og ved gennemførelse af retsstatsprincippet i alle medlemslande samt ved en styrkelse af Europarådets aktiviteter i øvrigt på menneskerettighedsområdet.

Endvidere opfordres regeringen til at arbejde for, at den parlamentariske forsamling og Menneskerettighedsdomstolen sikres det fornødne økonomiske grundlag til udøvelse af deres aktiviteter.

Endelig opfordres regeringen til fortsat årligt at fremsætte en skriftlig redegørelse til Folketinget indeholdende en status over arbejde i Europarådet.»

(Forslag til vedtagelse nr. V 9).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg beder om en kort bemærkning på nuværende tidspunkt kun for at præcisere, at det forslag til vedtagelse, som Enhedslisten også deltager i, ikke berører spørgsmålet om et eventuelt kommende EU-charter, og for at præcisere, at jeg er

dybt uenig i den bedømmelse, som hr. Gjellerod fremkommer med, når han påstår, at man har sikret, at udkastet til charteret respekterer de europæiske menneskerettigheder.

Det er et spørgsmål, som kræver en meget dybtgående undersøgelse, og meget tyder på, at det i virkeligheden slet ikke er tilfældet. Jeg vil lidt vende tilbage til det problem om forholdet mellem de europæiske menneskerettigheder og charteret i min ordførertale, men altså i den her omgang blot præcisere, at med forslaget til vedtagelse er der ikke tale om nogen form for stillingtagen til udkastet til EU-charteret.

Hanne Severinsen (V):

Jeg vil gerne først takke for redegørelsen og for udenrigsministerens besvarelse af vores forespørgsel. Det er nyttigt med sådan en årlig status, hvor vi får set på udviklingen i et perspektiv og får reflekteret over strategien for fremtiden.

Europarådet er jo ikke ude i blæst og modstand, og så risikerer vi, at organisationen mere kvæles i velvilje og ligegladhed. Vi har brug for at overveje, hvad vi skal bruge Europarådet til, og hvordan vi finder en arbejdsdeling i forhold til andre organisationer. Og jeg vil sige, at der er ingen grund til, at der går charter i den her diskussion, for det ser ud, som om der ikke bliver noget problem med, at der er forskellige standarder i Europarådet og EU.

Udenrigsministeren siger i sin redegørelse, at Europarådet spiller en betydelig politisk rolle som Europas demokratiske samvittighed. Jeg er enig i, at det må være Europarådets kerne.

Det var også drivkraften, da Europarådet blev oprettet for 51 år siden. Man skulle værne om demokratiet, menneskerettighederne og retsstaten. Man kan altså kun være medlem, når man opfylder de europæiske standarder.

Demokratiforpligtelsen bevirker, at det bliver en begivenhed i et af de nye demokratier at få det blå stempel; at blive medlem. Det har til gengæld givet Europarådet anledning til alvorlige overvejelser, når ansøgerlandene skulle vurderes, for 50-70 års diktatur og gamle magthaveres netværk er ikke sådan at ryste af sig. Europarådet har derfor fået en meget stor betydning ved at yde teknisk bistand til forfatningsombygning og sikring af retsstaten. Der er også brug for at holde landene til ilden og holde den gamle såkaldte nomenklatura i ørerne.

Udenrigsministeren nævner i sin redegørelse lande som Ukraine, Slovakiet og Kroatien; ek-

sempler på lande, der er optaget på forventet efterbevilling.

Den parlamentariske forsamling har lagt stor energi i ved en blanding af dialog og også indimellem gabestok at få landene til at opfylde deres forpligtelser som medlemslande.

I de fleste lande er dialogen hurtigt blevet en del af den nationale debat i det enkelte land, og det er netop det, der også er formålet med det: at det er landene selv, der ivrigt diskuterer, hvordan de bedst lever op til normerne for at være medlemsland.

Jeg er især bekymret over udviklingen i Ukraine, hvor det har knebet gevaldigt med at opbygge et demokratisk retssystem, og hvor ytringsfriheden har trange kår. Senest er der gennemført en højst tvivlsom folkeafstemning, som i realiteten kan true med at afskaffe parlamentets magt og give præsidenten alle beføjelser.

Venedigkommissionen, som er Europarådets vogter af forfatningerne, har udtalt sig meget kritisk om de foreslåede forfatningsændringer. Jeg synes, at Ministerrådet er for passivt. Hvad er Danmarks holdning, spørger jeg udenrigsministeren om. Hvis vi var bedre til at samordne Ministerrådets overvågning og den overvågning, vi har fra den parlamentariske forsamling, så behøvede vi måske i virkeligheden slet ikke så meget overvågning fra EU's side, for det er jo en forudsætning for overhovedet at blive medlem af EU, at man har klaret prøven i Europarådet.

Jeg vil også gerne høre, om ministeren vil arbejde for, at man i ministerkomiteen opgiver altid at skulle vedtage ting enstemmigt. Nu sidder vi jo også i øjeblikket og diskuterer forhandlingerne i Nice, og hvor uhåndterligt det er, at man altid skal være helt enige, at man ikke kan vedtage noget ved et flertal. Hvorfor så lægge begrænsninger på sig selv i ministerkomiteen og dermed gøre ministerkomiteen tandløs?

Europarådets dilemma er jo på den ene side at sikre dialog ved at lukke lande hurtigt ind i varmen og på den anden side at håndhæve principperne, og det har været særlig synligt i tilfældet Rusland, som jeg synes hr. Gjellerod gjorde vældig udmærket rede for.

De mange dokumenterede menneskerettighedskrænkelser er jo et stort problem, specielt i Tjetjenien. I denne sag har vi jo haft en veritabel forfatningskamp mellem ministerkomiteen og den parlamentariske forsamling, der har forsøgt at hæve fanen noget højere.

Det er i øvrigt unøjagtigt at skrive i redegørelsen, at den russiske delegation udvandrede, da de blev frataget stemmeretten. Medlemmerne af den liberale gruppe blev faktisk og har siden deltaget, og nogle gange har de været nødt til at gøre det for egen eller for den liberale gruppes økonomi, når Dumaen ikke har villet betale, hvilket jeg i øvrigt synes er problematisk. Vi må sørge for, at et mindretal ikke hindres i deres ret til at møde frem i den parlamentariske forsamling.

Redegørelsen nævner også samarbejdet med andre institutioner. Vi har OSCE, og vi har FN, og det er vigtigt, at vi kan samarbejde, og at vi kan undgå overlappning. Ministeren nævner, at der i forhold til FN på bl.a. tilskyndelse fra den parlamentariske forsamling er taget skridt til udbygning af samarbejdet og opgradering og nyttiggørelse af Europarådets status som regional organisation i henhold til FN-pagten.

Jeg er helt enig i alle ordene, men det sidste har ministerkomiteen netop argumenteret imod, så jeg håber, jeg kan antage, at redegørelsens ord er et tilsagn fra ministeren om, at man forsøger at få ministerkomiteen til at ændre holdning og være enig med den parlamentariske forsamling i, at Europarådet skal være en regional organisation med status i FN. Vi har observatørstatus, men vi har netop ikke søgt om at få status som regional organisation efter pagtens kapitel 8. Det ville glæde mig meget, hvis det kunne blive tilfældet. I vores forespørgsel har vi valgt at trække arbejdet for menneskerettighederne frem, for det er jo kerneområdet i Europarådet. Her har den parlamentariske forsamling også et ansvar, fordi mange ildsjæle i den parlamentariske forsamling tager alle mulige gode sager op og kommer måske derfor til at sprede kræfterne lidt for meget.

Men når det er sagt, så må vi gøre noget ved det faktum, at der er for få ressourcer til Europarådets arbejde. Og det er også mit indtryk, at Danmark faktisk arbejder for at ændre det paradoks, at landenes bidrag falder, når der kommer nye medlemmer, hvor antallet af opgaver stiger, men hvor budgettet ikke bliver øget. Det betyder, at de gamle lande foretrækker bare at indkassere besparelsen ved, at der kommer nye kontingentindbetalere.

Nærlig er det helt uacceptabelt, som også udenrigsministeren så udmærket påpeger i sin besvarelse af forespørgslen, at 12.000 klagesager ligger og venter på domstolsbehandling, og det er jo helt paradoksalt, når man tænker på, at det

netop er den lange sagsbehandling i Danmark, vi er blevet dømt for i Europarådet.

50-året for menneskerettighedskonventionen markeres nu i Rom. Det er noget enestående, at 800 millioner borgere kan gå direkte til domstolen, hvis de ikke har fået mulighed for at få deres ret i deres hjemlande.

I Venstre er vi tilfredse med, at ministeren prioriterer indsatsen for at forbedre denne domstolsbehandling, og vi deler også bekymringen for at udvide domstolens arbejdsområde, dels fordi vi skal passe på ikke at udvande menneskerettighedsbegrebet, dels fordi vi hellere først må have fejlet op efter de nuværende opgaver.

Venstre er glad for, at vi nu vedtager et forslag til vedtagelse i enighed, hvor vi beder om at få forstærket samarbejdet mellem ministerkomiteen og den parlamentariske forsamling og få mekanismerne forbedret. Så jeg vil gerne også benytte lejligheden til at takke for det gode samarbejde, vi har i den parlamentariske delegation.

(Kort bemærkning).

Henning Gjellerod (S):

Jeg noterede mig jo, at fru Hanne Severinsen glædede sig over, at medlemmer af den liberale gruppe fra den russiske delegation er fortsat med at komme til Strasbourg, når vi har debatteret Rusland og Tjetjenien. Det har også glædet mig. Det har faktisk været en gevinst, at vi har haft russere til stede.

Jeg havde lejlighed til i juni at tale på socialistgruppens vegne i Tjetjenien-debatten, og dér sagde jeg, at vi ønskede at give den russiske delegation stemmeretten tilbage så hurtigt som muligt. Dermed ønskede vi altså ikke at ændre på den indstilling, vi havde over for ministerkomiteen, men vi ville gerne give stemmeretten tilbage. Og jeg vil godt spørge fru Hanne Severinsen, om hun vil være med til det, når vi når til januar.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Netop fordi der er stor forskel på parlamentarikerne, og fordi det er vigtigt at opretholde dialogen, hørte jeg faktisk også til dem, der ikke stemte for, at man skulle fratage stemmeretten, for jeg synes ikke, det var klogt, og derfor tror jeg også, at det ville være klogt, hvis vi ændrer den beslutning i januar. Jeg synes, at det i høj grad er et spørgsmål om regeringens ageren i Tjetjenien, som er til debat, og at det er vigtigt,

at vi kan bevare dialogen med parlamentarikerne, som jo er meget forskellige, og hvor nogle af dem jo sådan set slet ikke går ind for aktionen i Tjetjenien.

Formanden:

Hr. Per Stig Møller som ordfører.

Per Stig Møller (KF):

Må jeg straks sige til det sidste, at fordi et mindretal i Dumaen ikke går ind for aktionen, betyder det jo ikke, at aktionen ikke finder sted i Tjetjenien. Så jeg kan godt sige, at Det Konservative Folkeparti ønsker at opretholde presset. Man har ansvar det sted, hvor man sidder, og vi sidder altså i den parlamentariske forsamling, og dér kan vi ikke bare blæse på vores ansvar, fordi man ikke kan få det igennem med ministerkomiteen. Så jeg er ked af at høre, at Venstre nu opgiver sin aktion for at få skabt fred i Tjetjenien og respekt for menneskerettighederne. Men vi fastholder vores synspunkt.

I overmorgen højtideligholdes i Rom 50-året for den europæiske menneskerettighedskonvention, og der er derfor god grund til, at Folketinget i dag drøfter, hvordan det så går med Europarådet inden for menneskerettighedsområdet. Og svaret er: Jo, tak. Det går godt. Ja, det går så godt, at EU nu overvejer et charter, som allerede er diskuteret, som skal bestemme EU-borgernes rettigheder. Det gør det ved omhyggeligt i artikel 51, stk. 3, at fastslå, at i det omfang EU-charterets menneskerettigheder svarer til dem, Europarådets konvention garanterer, er formålet med EU's de samme som Europarådskonventionens.

Yderligere fastslår artikel 52, at intet i EU-charteret må fortolkes som en indskrænkning af menneskerettighedskonventionen. Det må betyde – og det beder jeg ministeren bekræfte – at EF-Domstolen skal følge Menneskerettighedsdomstolen, så vi ikke får en konflikt på dette område mellem to instanser i Europa.

Menneskerettighedsdomstolen har været en så stor succes, at den i kølvandet på den store udvidelse af medlemskredsen efter socialismens og Sovjetunionens sammenbrud er blevet gjort permanent og har fået sit sagsantal fordoblet fra år 1997 til år 2000. Det betyder selvfølgelig, at der har måttet bruges flere ressourcer, og her finder vi det betænkeligt, at det udelukkende er sket ved omprioritering af Europarådets midler. Det vil sige, at pengene til at styrke menneske-

rettighederne er taget fra andet arbejde inden for Europarådet.

Det kan gå for en tid, og Europarådet kan godt tåle at blive slanket lidt, men det bliver jo ikke ved med at gå. Til sidst er vi inde ved benet, og dér er vi jo nok nu. Derfor må medlemsstaterne, herunder Danmark – og jeg er glad for at høre ministerens indstilling til sagen – regne med at komme til lommerne meget snart.

I dag er der 12.000 ubehandlede sager, og det kan man altså ikke være bekendt, hvis man ikke vil gøre klageadgangen til Menneskerettighedsdomstolen til en narresut. Men det betyder selvfølgelig ikke, at domstolen ikke også selv kan modernisere og revidere sit arbejde og sine arbejdsmetoder, sådan som højesteretsdommer Peer Lorenzen har foreslået det i Berlingske Tidende i dag.

Menneskerettighedsdomstolen er ikke blot noget, der klages til fra lande, hvor man i forvejen forventer, at menneskerettighederne har det svært. Der klages faktisk også fra Danmark over Danmark, og der er i år afsagt fem domme over Danmark for langsom og rettergang. Det kan vi jo ikke være bekendt. Det er faktisk kræven- de at have en sag kørende ved domstolene og direkte ødelæggende, hvis den trækker ud. Derfor er dommene over Danmark velfortjent, og Danmark må tage sig sammen, for vi skal ikke dømmes igen.

Europarådet har jo i de forløbne 50 år arbejdet videre med en lang række ting, og på det seneste har man nu et forbud mod forskelsbehandling. Hvad det angår, skal protokollen om forbud mod diskrimination undertegnes i Rom i morgen eller i overmorgen. Og jeg vil godt spørge ministeren, om også Danmark undertegner denne protokol.

Af nyere landvindinger, som bør nævnes, er der konventioner mod korruption, om udlændinges adgang til deltagelse i det politiske, hvor de bor og arbejder, om regionale sprog og mindretalssprog.

I mange af de nye medlemslande havde mindretallene det svært førhen med deres ret til at bruge deres sprog. Mange af dem skulle tvinges til at skifte navn oven i købet af etniske grunde, og ingen kunne få undervisning i deres oprindelige sprog. Et af de seneste eksempler er jo de tragiske begivenheder i Kosovo, hvor kosovoalbenerne ikke måtte undervises på albansk.

Men nu er vi kommet så vidt, så det albanske mindretal i medlemslandet Makedonien har fået sit eget universitet, hvilket næppe var sket

uden europarådsforpligtelsen, ligesom de baltiske lande har måttet lave love til beskyttelse af de russiske mindretal og deres sprogtrettigheder, før disse kunne blive medlemmer.

Disse konventioner er altså med til at stabilisere freden i Europa.

Det har været opløftende og befordrende for den europæiske fred at se, hvor stor vægt de nye lande har lagt på at blive medlemmer af Europarådet, straks de blev selvstændige, og hvor grundigt de er gået til arbejdet med at indføje de europæiske forpligtelser i deres lovgivning. Selv Ukraines præsident har, selv om han er tilhænger af dødsstraffen, ligefrem med henvisning til europarådsforpligtelsen afstået fra at anvende den.

Europarådet er kommet til at spille en betydelig rolle i det nye Europa og har måske netop i disse år sin storhedstid.

Europarådet må derfor være påpasseligt med at sikre sig, at de indgåede aftaler overholdes, og at de påtagne løfter indfries. Derfor er der både en overvågningskomité og en juridisk komité, der vurderer landene, fordi Europarådet lukkede de nye lande ind, før disse havde indført de europæiske normer og forpligtelser i deres lovgivning.

Så meget desto vigtigere er det jo så, at det får følger, hvis medlemmerne ikke overholder tiltrædelsesløfterne. Og der er jo et meget kraftigt pres på Ukraine, som fru Hanne Severinsen har nævnt. Og pres er der altså også på Rusland, som det er fremgået.

Selv om Rusland har indført en stor del af de love, det har forpligtet sig til, har det ikke respekteret den fred, det lovede at give Tjetjenien, og som var forudsætningen for, at de i januar 1996 blev medlem og blev indstillet som medlem af den parlamentariske forsamling. Derfor har Europarådets parlamentariske forsamling suspenderet Ruslands stemmeret, og det må man selvfølgelig blive ved med, indtil der er fred og orden i Tjetjenien.

Man har bedt Ministerrådet suspendere Ruslands medlemskab. Det har Ministerrådet afvist og henvist til, at Rusland har imødekommet kravet om efterforskning af de grove menneskerettighedskrænkelser. Men så vil jeg godt bede ministeren oplyse: Hvor mange russere er blevet arresteret for mord, voldtægt, mishandling i forbindelse med den russiske hærs tilstedeværelse i Tjetjenien? Så vidt jeg har kunnet læse i aviserne – ministeren kan sidde med andre op-

lysninger, forhåbentlig – er der ikke arresteret én og i hvert fald ikke dømt nogen.

Det er ganske uacceptabelt, hvad der er foregået og foregår i Tjetjenien, og det er ganske uacceptabelt, at Rusland har blæst på den afgørende betingelse for at blive medlem af Europarådet, nemlig at slutte fred og respektere freden.

Europarådet kan simpelt hen ikke fungere i overensstemmelse med sine høje krav og sine menneskerettighedserklæringer, hvis et land kan lade hånt om givne løfter og indgåede forpligtelser. Altså det ligner jo 1930'erne og München om igen.

Derfor er Ministerrådet her ved 50-året i en dybt skadelig konflikt med den parlamentariske forsamling, som jeg desværre beklager at måtte sige at jeg synes ministrene har taget for let på. Jeg kan godt forstå, at man i forbindelse med Tjetjenien-sagen siger: Vi er nødt til at have samarbejde med Rusland på mange områder. I f.eks. OSCE skal man have det, EU skal have det. Men i Europarådet, der bygger på menneskerettighederne og på indgåede forpligtelser, må man altså tage disse forpligtelser om menneskerettigheder alvorligt og sige, at det får følger, hvis de svigtes.

Det er forskellige fora, vi har i EU, OSCE, Europarådet. Reaktionsmønsteret må tilpasses derefter.

Så derfor skal jeg sige, at ikke alene beklager Det Konservative Folkeparti den konflikt, det gør Kristeligt Folkepartis ordfører, hr. Flemming Kofod-Svendsen, også. Han er desværre til finanslovforhandlinger, men han har bedt mig sige, at han deler de bekymringer og de synspunkter, jeg på mit partis vegne har fremlagt i dag.

Europarådets autoritet må ikke blive underløbet nu, hvor vi har allermest brug for, at det udfører sit arbejde og respekteres for det i alle medlemslandene, som jo tæller langt det meste af Europa og forhåbentlig meget snart også Armenien og Aserbajdsjan, hvis ministrene vel at mærke på dette punkt efterkommer parlamentarikerforsamlingens opfordring til at optage dem som medlemmer.

Forhåbentlig følger, under en eller anden form, Serbien, Montenegro og Kosova snart efter i løbet af næste år, og så er næsten hele Europa samlet på demokratiets og retssamfundets grund, og dér skal det forblive. Det er hele formålet med Europarådet.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Hr. Per Stig Møller stillede et meget relevant spørgsmål til ministeren, som jeg også glæder mig til at høre svaret på, nemlig det spørgsmål, om det er sikret, at det udkast, der ligger til charter, ikke kommer til at underminere Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol og dens praksis.

Der vil jeg godt spørge hr. Per Stig Møller, om det ikke bekymrer Det Konservative Folkeparti, at dette charter jo er fuldstændig anderledes formuleret end de europæiske menneskerettigheder. Der må vel være en grund til, at man har valgt andre formuleringer. Giver det ikke i sig selv anledning til meget stor bekymring?

Giver det ikke også anledning til meget stor bekymring, at man nu vil lade en domstol, nemlig EF-Domstolen, som i sin karakter er en statslig domstol, der jo har til opgave at håndhæve en statslig lovgivning, altså EU-retten, overvåge menneskerettighederne i forhold til EU-retten, og på den måde altså lægge op til en underminering af Menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg?

Jeg synes ikke, den bekymring kom så kraftigt til udtryk i hr. Per Stig Møllers formuleringer, men jeg håber bestemt, den er der.

(Kort bemærkning).

Per Stig Møller (KF):

Sådan som charteret foreligger, er der jo ikke så meget at være bekymret over. Det er jo en sammentænkning af de rettigheder, borgerne i Europa i forvejen har.

Derfor har vi jo altså også for at være på den sikre side i Det Udenrigspolitiske Nævn spurgt udenrigsministeren – når ikke det var med i onsdagsspørgsmålet i går, kan jeg jo sige det her – om han kan lave et notat, som viser, hvordan menneskerettighedscharteret måtte adskille sig fra den europæiske menneskerettighedskonvention, og måtte adskille sig, rage ud over, den danske grundlov, og det papir er jo kommet, og det kommer der en særskilt debat om her i Folketinget.

Men sådan som det foreligger nu, er der egentlig ikke grund til bekymringer, hvis ministeren svarer bekræftende på mit spørgsmål, nemlig at EF-Domstolen er nødt til at respektere Menneskerettighedsdomstolen.

Formanden:

Fru Margrete Auken som ordfører.

Margrete Auken (SF):

Også i SF vil vi godt takke ministeren for redegørelsen, men ikke Folketingets planlægning for, at denne her debat kommer til at ligge samtidig med, at Det Udenrigspolitiske Nævn er landet fra en rejse i Iran, hvilket i hvert fald jeg er hårdt plaget af at skulle leve op til. Men jeg ved ikke, om det er Præsidiet, der skal have den klage, eller hvad. Men jeg vil lige sige det inden jeg starter min ordførelse, for der kan pludselig opstå sludder i, hvad der nu følger, og det har altså fysiske årsager.

Europarådet er en af de organisationer, som ikke rigtig har det med at rydde forsiderne i aviserne, og det kan indimellem forlede pressen, i det omfang den overhovedet kender Europarådet, til at tro, at det er en overflødig organisation, sådan som man jo indimellem næsten hører folk sige om FN for slet ikke at snakke om Nordisk Råd.

Men der er ingen tvivl om, at det – altså hvorvidt en organisation er vigtig – ikke afhænger af, hvordan man kan komme til orde i pressen, men om, hvad der faktisk sker. Og det har i hvert fald været meget tydeligt, at Europarådet som en unik organisation er med til at holde en helt afgørende vigtig samtale i gang mellem landene i hele Europa – og ikke blot i EU – og dermed stabiliserer fred og jo her først og fremmest respekten for menneskerettigheder, som givet havde haft det betragteligt ringere, hvis ikke man havde haft Europarådet og havde haft de forpligtelser, der følger med et medlemskab af Europarådet.

Der sker stadig væk grove overtrædelser af menneskerettighederne, men de bliver påtalt i stort omfang, og der er også en forholdsvis intens opfølgning. Og jeg synes, at vi her skal fremhæve som noget meget positivt, at dødsstraffen virkelig er ved at blive afskaffet i hele området.

På vejen hjem her i maskinen læste jeg i en af morgenaviserne, med hvilken næsten orgiastisk begejstring en af præsidentkandidaterne i USA taler om dødsstraf. Man har næsten en fornemmelse af, at det er en forlystelse i Texas at henvende sig til og skidt med, hvordan rettergang osv. foregår.

USA ville aldrig kunne blive medlem af Europarådet, aldrig. Og jeg synes, at det efterhånden er på tide, at vi retter ryggen og meddeler USA, på hvilket lavt stadium de er i civilisation, for det er utrolig pinligt, at man skal være i alliance med et land, der jo altså under ingen om-

stændigheder kunne bare komme på tale som medlem af Europarådet.

Og det skal vi så også sige for her at rette ryggen, for det er lande, hvor der er historisk tradition for dødsstraf. Det er der jo ikke i hele verden, men det er der i samtlige europæiske lande, og derfor er bedrifterne her bemærkelsesværdige, og jeg synes, at vi skulle gøre meget mere ud af dem, også når vi snakker med de såkaldte venner i USA, som på andre områder er venner, men som jo her er en åbenlys skandale.

Så til Menneskerettighedsdomstolen, hvor andre har gjort opmærksom på, at det er lidt komisk, at Danmark er blevet dømt for små – og med rette. Nu har vi jo en diskussion om vores domstole og om vores dommeres travlhed med alt muligt andet end at være dommere, og vi regner med, at vi på et eller andet tidspunkt får gjort noget ved det.

Vi kan jo gøre noget ved det. Jeg ved ikke, om nogen har prøvet at ringe til Højesteret efter kl. 15 og hørt, hvor de var henne? Det kan godt være, at de sad og lappede kapper, men de var i hvert fald ikke i retten.

Jeg synes, at det er på tide, at vi får sat ganske hårdt ind over for noget, som jo også er betænkeligt, når man snakker om nye demokratier og snakker med nye demokratier, der skal lave domstole, og hvor de bliver noget bestyrkede over at høre, at vi i Danmark tillader, at man har bibeskæftigelser i det omfang, man har ved de danske domstole. Det er ikke ligefrem noget, vi får bragt ind for Menneskerettighedsdomstolen, så skrap er den ikke, men jeg synes, at vi selv skulle få gjort noget ved det.

Så til Tjetjenien: Jeg deltog selv i den session i april, hvor det blev vedtaget med et marginalt flertal at fratage Rusland stemmeretten. Da jeg kom til samlingen, var jeg også for den linje. Jeg syntes som mange her, at man var alt for lempelig i sin vurdering, man tog alt for mange sidehensyn, der var virkelig »double standards«.

Når man sammenlignede med f.eks. Jugoslavien overfald på Kosovo, var der virkelig tale om »double standards«, når Europarådet var så lemfældig i sin kritik, især Ministerrådet var det, af Tjetjenien-situationen, og derfor havde holdningen jo også på forhånd været – og jeg tror hos et stort flertal – at man skulle skride hårdt ind.

I løbet af den session skete der en betragtelig skærpelse af den resolution, der blev vedtaget om Tjetjenien. Og i hvert fald betød det, at i vores gruppe var der sådan nogenlunde enighed

om, at man ikke skulle – der sidder altså en masse russere i den gruppe også, skal det lige siges, inden man bliver for blød i stemmen – men altså, der var dog nogle af os, der var mødt op med en klar forestilling om, at der skulle stemmes for, at de skulle have frataget stemmeretten, men jeg var en af dem, der skiftede overbevist af argumenter, og jeg ved, at det gælder andre i den danske delegation. Jeg tror, at vi næsten alle undtagen hr. Flemming Kofod-Svendsen stemte imod at suspendere stemmeretten.

Jeg synes, at det er vigtigt, at man lige husker, at det var sådan. Men det skyldtes jo så også, at der var et meget skarpt pålæg til Ministerrådet om at gå hårdere til sagen, end man gjorde. Og der vil jeg da godt dele hr. Per Stig Møllers kritik af, hvad der så faktisk er sket siden hen.

Jeg mener stadig væk, at det ville være godt at få dem ind igen, for den gruppe, vi har at gøre med i Europarådet, er jo netop en af de grupper, der skal påvirke udviklingen i Dumaen og i Rusland – hvis jeg har sagt Sovjetunionen tidligere, vil jeg altså henvise til det sammenbrud, jeg først omtalte, og straks bede om at få det rettet i referatet – men jeg vil bare lige gøre opmærksom på, at vi også synes, at sagen simpelt hen står for pinligt.

Det er for flovt, at man, bare fordi man har så mange andre interesser på spil, så ikke får denne her sag fulgt meget hårdere op. Jeg tror som sagt ikke, at der er en eneste, der for alvor har fået at mærke, at vi var betragtelig opbragte i Europarådet over, hvad der foregår i Tjetjenien, man har ikke fået det at mærke ordentligt fra Ministerrådet, og det bør nok få en langt stærkere placering.

Jeg vil også godt her nævne en række af de andre konventioner, som Europarådet har, og som har betydet meget for udviklingen af civilisationen – skal vi kalde det det – i Europa, hvis vi vil være stolte af vores civilisation.

Der er især en konvention, som jeg har været optaget af, nemlig bioetikkonventionen, hvor det i øvrigt er bemærkelsesværdigt, at englænderne jo endnu ikke har ratificeret den. Chartelet har jo vigtige dele fra bioetikkonventionen, og det er jo egentlig ganske underholdende, at vi så får banket englænderne med ind i den sag her. Det skal være mig en sand fornøjelse at få dem med på det punkt, for det er et af de steder, hvor charteret er væsentligt. Det er jo på ingen punkter sådan, at det tilsidesætter domsto-

len i Strasbourg, hvilket er blevet fremhævet fra mange sider.

Jeg vil godt lige her nævne oven i det, der hidtil har været anført, en kronik, som Isi Foighel skrev i begyndelsen af september, hvor han gjorde opmærksom på, at i henhold til et par domme, der var fældet i Strasbourg, kunne ingen af de lande, der havde tiltrådt menneskerettighedskonventionen, på nogen måde undrage sig menneskerettighedskonventionen ved at melde sig ind i en eller anden tilfældig forening, det være sig EU, eller hvad det nu måtte være. Hvis de ad den vej kom til at tilsidesætte menneskerettighedskonventionen, skulle de slæbes for domstolen, og det var der ingen begrænsninger i, for menneskerettighedskonventionen gik forud for uanset hvad, man måtte have tiltrådt.

Jeg synes, det er et argument, som man skal glæde sig over. Jeg ser hr. Keld Albrechtsen springe op og spænde bælte, men jeg forstår ikke helt, hvorfor man ikke en gang imellem bliver glad, når noget går godt, i stedet for at betragte ethvert fremskridt som et nederlag.

Og så til sidst vil jeg godt, i lighed med, hvad der også er sagt fra anden side, bede udenrigsministeren redegøre for, hvordan man vil styrke domstolene, altså ud over, at vi får orden i vores egen baghave, hvordan man så vil styrke arbejdet i hele rådet og ved domstolen, og også bede om at få præciseret lidt mere, hvad der menes med, at man vil se på de institutionelle rammer for beskyttelsen af menneskerettigheder i Rom. Det er kun lige nævnt, men hvad indebærer det?

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil naturligvis nødig fratage fru Margrete Auken glæden og begejstringen, især ikke i den lidt fysisk pressede situation, hun har været i, men faktisk sætter hun jo fingeren lige nøjagtig på det helt ømme punkt, for problemet er jo, at EF-Domstolens afgørelser har forrang i dansk ret, sådan er det jo.

Og jeg synes også, at Isi Foighels betragtning jo er den, som burde være gældende, men jeg vil gerne lade spørgsmålet gå videre til ministeren, for hvis ministeren kan forsikre Folketinget om, at Højesteret her i Danmark vil tilsidesætte EF-Domstolens afgørelse i den situation, hvor en sag er blevet indklaget for Strasbourgdomstolen, og hvor EF-Domstolens afgørelse er blevet underkendt af Strasbourgdomstolen, hvis

ministeren kan forsikre, at Højesteret da vil lægge Menneskerettighedsdomstolens afgørelse og ikke EF-Domstolens afgørelse til grund, har fru Margrete Auken selvfølgelig noget at have sin glæde i. Men indtil ministeren har givet den håndfaste forsikring – og den er jeg bange for at han ikke kan give – har vi et alvorligt problem, et meget alvorligt problem.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

På et møde i Paris i Retsudvalget i Europarådet drøftede man de her spørgsmål, og så vidt jeg kunne høre, var det Europarådets opfattelse, at man ikke ville komme i den konflikt. Begrundelserne var andre, men ikke nogle, der dementerede det, jeg her har sagt. Og i hvert fald mener jeg, at de domme, der er faldet, har fastslået, at et medlemsland jo ikke kan ophæve sit medlemskab af Europarådet ved at melde sig ind i noget andet, og jeg ville da synes, det var ejendommeligt, hvis udenrigsministeren på trods af, hvad der er forsikret hele vejen igennem, skulle gå op og sige, at nu har Danmark tænkt sig at bøje lidt af i forhold til Europarådet og menneskerettighedskonventionen. Jeg tror det ikke, og jeg tror slet ikke, det kan blive aktuelt her.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Nu kan man jo selvfølgelig håbe på, at et problem så ikke viser sig siden hen at blive aktuelt, men det er jo ikke nok, vil jeg sige til fru Margrete Auken. Det er jo ikke nok at have sådan en forhåbning.

Vi må være stensikre på, at en afgørelse ved EF-Domstolen ikke vil blive fulgt af den danske regering og af den danske Højesteret i en situation, hvor den er blevet underkendt af Menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg. Det må vi være stensikre på, og det er vi altså ikke i dag. Tværtimod er det eneste, vi i dag kan være stensikre på, at EF-Domstolens afgørelser har forrang i dansk ret. Det er det almindelige og desværre af Højesteret anerkendte princip i dansk ret.

Derfor er vi altså på herrens mark i denne sag, er jeg desværre nødt til at sige til fru Margrete Auken, og jeg er overbevist om, at SF – når man har fået gennearbejdet det her i partiet – også vil kunne se, at vi står foran en juridisk faldgrube af meget store dimensioner.

Det kommer vi til også at have en generel folketingsdebat om, det er jeg godt klar over. Men jeg synes altså, det er et meget, meget stort problem.

Peter Skaarup (DF):

Dansk Folkepartis medlem af Europarådet, hr. Klaus Kjær, kan ikke være til stede, og derfor skal jeg på Dansk Folkepartis vegne komme ind på de holdninger, vi har til det løbende arbejde i Europarådet og specielt det sidste års tid.

Vi takker for udenrigsministerens redegørelse for Europarådets arbejde, og vi har en række kommentarer til det praktiske samarbejde igen det sidste års tid.

En af de hovedopgaver, som vi ser, at Europarådet har haft, er jo i forhold til Tjetjenien, hvor vi synes, at man er kommet med en meget fin kritik af russernes håndtering af konflikten i Tjetjenien og de mange grimme situationer, vi har set Rusland forårsage i Tjetjenien. Der har også været andre parter i konflikten selvfølgelig, men Rusland har et særligt ansvar som medlemsland i Europarådet.

Vi synes, at Europarådet på sin vis har grebet fat omkring de her ting, men der har været svaghedstegn, der har været slinger i valsen, og dér er det vigtigt, at Europarådet holder sig for øje, at man har et ansvar for, hvis der er medlemslande, der i den grad overtræder fundamentale principper inden for Europarådets arbejde, at kritisere meget skarpt og hårdt.

Dansk Folkeparti er i øvrigt også enig i den kritik, som hr. Keld Albrechtsen rejste for lidt siden omkring det juridiske perspektiv ved EF-Domstolen. Det er et problem, at EF-Domstolen har et princip om, at vi skal have øget europæisk integration og på den måde vil have retsvirkning for Danmark i den retning, der hedder øget europæisk integration.

Der er altså nogle problemer, som også SF bør lægge sig på sinde omkring Menneskerettighedsdomstolen. I de principper, der ligger her, og det arbejde, man gerne vil have at Menneskerettighedsdomstolen skal yde, ligger EF-Domstolen over dansk ret og kan som sådan have forrang også for Menneskerettighedsdomstolen, og det er et problematisk perspektiv for det arbejde, der ligger for Menneskerettighedsdomstolen.

Når vi er ved Menneskerettighedsdomstolen, er vi også i Dansk Folkeparti enig i den kritik, der også er rejst af andre ordførere, nemlig at det er et problem for Danmark, at vi gang på

gang kan kritiseres for langsommelig sagsbehandling. Og det er også en pind i det forslag til vedtagelse, som er fremsat, som Dansk Folkeparti er medforlagsstillere på og støtter fuldt ud.

I den fjerde pind nævner vi direkte, at Menneskerettighedsdomstolen skal sikres det fornødne økonomiske grundlag til udøvelse af sine aktiviteter, for det er også et problem i dag, at Menneskerettighedsdomstolen ikke har nok ressourcer til hurtigt og effektivt at træffe afgørelser i de her sager.

I forhold til Danmark er der flere sager, der trænger sig på. Der er jo spørgsmålet omkring Blødersagen, der er spørgsmålet omkring Plejebosagen. Der er mange sager – desværre – i det danske retssystem, som også tager lang tid, og der er det vigtigt, at man har en instans her, der kan påpege det over for Danmark, og at borgerne har en mulighed for at indklage afgørelser for domstolen.

Med hensyn til det arbejde, som Europarådet udfører, er der på side 6 under »Andre aktivitetssområder« et særligt afsnit, som jeg vil hæfte mig lidt ved. Der står bl.a., at i Europarådets løbende virksomhed inden for retsorden, undervisning og kultur gøres en betydelig indsats for fremme af tolerance og modvirkning af racisme og fremmedhad, og det nævnes, at der laves forskellige landerapporter, hvori situationen i de enkelte medlemslande med hensyn til racisme, antisemitisme, fremmedhad og etnisk forskelsbehandling gennemgås af uafhængige eksperter. Der er flere interessante sætninger om det.

Det vi hæfter os ved, er ikke, at det arbejde bliver gjort, for det synes vi er rigtigt og fornuftigt. Men det, vi hæfter os ved, er den diskussion, vi nu får om, at EU i højere grad også skal tage sig af dette arbejde. Under Folketingets spørgetid i går kunne statsministeren ikke direkte sige, at Danmark vil modsætte sig, at man i EU-regi får en tilsvarende overvågning, og det, vi undrer os lidt over, er, at når man i alle mulige organisationer, også Europarådet, laver den slags overvågning, hvorfor skal man så også til at lave det i EU-regi? Det forstår vi ikke.

Hvorfor skal så mange organer egentlig lave det samme? Det er jo trods alt skatteydernes penge, vi taler om. Det koster penge, at der skal udfærdiges rapporter og udøves tilsyn af uafhængige eksperter.

Derfor skal signalet fra os være, at når man arbejder med de ting i Europarådet – som trods

alt har mange medlemslande og kan yde en vigtig kritik af forholdene rundt omkring i medlemslandene – mens man også gør det i EU-regi, som er en meget snævrere kreds, får man en dobbelt dækning, som det ikke er nødvendigt at have. Vi skal opfordre regeringen til at modarbejde og nedlægge veto imod, at man i EU-regi indfører overvågning, altså en udvidelse af artikel 7, og at man styrker de centre, der findes i EU, uanset om det er centret i Wien eller Europa-Kommissionen, der skal have øgede midler og beføjelser til at forfølge de ting. Det vil vi opfordre regeringen til at modsætte sig, for det er vigtigt, at man gør det på bredt plan og gør det i Europarådet.

Vi er enige i den kritik, der kom fra hr. Keld Albrechtsen fra Enhedslisten af det europæiske charter. Vi mener også, der er nogle problemer i forbindelse med den udvikling, vi ser med, at der skal laves en egentlig EU-forfatning. Det er også noget, man skal være opmærksom på i Europarådets arbejde.

Så vil jeg afslutningsvis sige, at Dansk Folkeparti som sagt er medforslagsstiller til det fremsatte vedtagelsesforslag. Vi synes, der er vigtige principper i det arbejde, der gøres, og i den vedtagelse, der ligger på bordet. Vi synes også, det er vigtigt at styrke det parlamentariske arbejde i Europarådet, så det ikke kun er regeringerne, der arbejder med tingene, og kun regeringerne, der har det sidste ord at skulle have sagt, men at også en parlamentarisk forsamling får et vigtigt bidrag at yde i det fremtidige arbejde. Det lægges der op til i denne vedtagelse, og derfor er vi også medforslagsstillere.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg synes, ordføreren fra Dansk Folkeparti slap lige lovlig let om et par af de problemer, som blev berørt i talen.

Det første er, at hr. Peter Skaarup sagde, at EF-Domstolen nu havde forrang frem for dansk ret. Men præcis det samme kan man jo sige om Menneskerettighedsdomstolen, som hr. Peter Skaarup i virkeligheden udtrykte meget stor respekt for.

Det er sådan, at hvis en afgørelse ved en dansk ret helt op til Højesteret stadig ikke er tilfredsstillende for den, dommen er gået imod, kan vedkommende anke til Menneskerettighedsdomstolen, hvis det er en menneskerettighedssag. Menneskerettighedsdomstolens dom kan gå Danmark imod og dermed omstøde en

afgørelse truffet af en dansk ret, og det vil hr. Peter Skaarup også rette sig efter, fordi Danmark er medlem af Europarådet. Menneskerettighedsdomstolen har altså en sådan status, at den kan tilsidesætte afgørelser truffet ved dansk ret, hvis de er i modstrid med menneskerettighedskonventionen, og jeg vil gerne have hr. Peter Skaarup til at bekræfte, at sådan er det.

Det andet, jeg gerne vil spørge om, vender jeg tilbage til i den næste korte bemærkning.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jamen jeg vil da gerne bekræfte fakta over for fru Elisabeth Arnold. Menneskerettighedsdomstolen kan træffe afgørelser, der går dansk ret imod, og så skal vi rette os efter de afgørelser. Det er helt klart.

Men dér, hvor jeg ser et problem, er ikke så meget Menneskerettighedsdomstolen. Det er, som jeg nævnte, EF-Domstolen, for her er der det særlige, interessante forhold – eller negative forhold set med Dansk Folkepartis øjne – at afgørelser ved EF-Domstolen skal træffes med udgangspunkt i, at man skal bevæge sig mod stadig mere europæisk integration, dvs. stadig mere magt til EU på bekostning af nationalstaterne. Det er det sigte, vi gentagne gange har påpeget – og det tror jeg også fru Elisabeth Arnold godt ved – for mange af de afgørelser og mange af de konventioner, vi tilslutter os, tilslutter vi os under den forudsætning, at vi accepterer EF-Domstolens afgørelser, som ikke bare er i overensstemmelse med dansk ret, men skal føre i retning af stadig mere europæisk integration, og det er vi ikke interesserede i.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

EF-Domstolen dømmer på grundlag af traktaten for De Europæiske Fællesskaber. Den er hr. Peter Skaarup tilfældigvis ikke enig i, og det er jo derfor, hr. Peter Skaarup ikke accepterer EF-Domstolens afgørelser. Men når det er en organisation, som hr. Peter Skaarup anerkender, nemlig Menneskerettighedsdomstolen, er det helt i orden. Det er bare at konstatere, at sådan er det.

Den anden ting, jeg gerne ville sige, er, at Dansk Folkeparti ved sin tilslutning til Europarådet og til den vedtagelse, der er lagt frem i dag, accepterer overvågning af demokratiet. Den diskussion, som Dansk Folkeparti førte gennem hele kampagnen op til euroafstemnin-

gen, gik jo på, at man ikke ville have, at nogen blandede sig i, hvordan Danmark gennemførte sit demokrati, men jeg kan nu forstå på hr. Peter Skaarup, at det er helt i orden, at Europarådet overvåger demokratiets udvikling, også i Danmark, for Danmark er også medlem af Europarådet. Jeg vil bare gerne have bekræftet, at den fortolkning er rigtig.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg synes, fru Elisabeth Arnold bevæger sig ind på noget, som jeg ikke har sagt.

Fru Elisabeth Arnold siger, at vi ikke vil acceptere afgørelser foretaget af EF-Domstolen. Jo, det vil vi, for det er vi nødt til. Det ligger fuldstændig klart, det må alle rette sig efter. Men det eneste, vi godt vil have lov til at sige, er bare, at vi ikke er enige i, at EF-Domstolen som hovedprincip har, at afgørelser træffes under hensyntagen til, at de skal føre imod stadig snævrere europæisk integration. Men selvfølgelig accepterer vi afgørelserne, det siger sig selv, og det er alle nødt til. Men vi er imod, at man, da man strikkede EF-Domstolen sammen og lavede præmisserne for EF-Domstolen, indførte nogle principper, der går i retning af stadig mere europæisk integration.

Så kan jeg sige, at med hensyn til overvågning mener vi, det er i orden, at man i Europarådet påpeger, hvis der sker brud på menneskerettighederne, eksempelvis Ruslands angreb på Tjetjenien, hvor man forsøgte en udrensning. Vi mener, det er i orden, at man påpeger det fra Europarådets side, men vi er imod ...

Formanden:

Ja tak, taletiden er ved at være slut.

Så går vi videre i ordførerrækken, og det er fru Sonja Albrink.

Sonja Albrink (CD):

Jeg vil gerne starte med at sige tak til ministeren for redegørelsen og besvarelsen af forespørgslen og dernæst sige, at jeg vil forsøge at gøre det lidt kort, da der også er andre vigtige møder, der snart starter.

Derfor vil jeg om Europarådet generelt indskrænke mig til at gentage, hvad hr. Peter Due-toft sagde under forhandlingen om den tilsvarende redegørelse sidste år, nemlig at vi i CD er meget store tilhængere af internationale samarbejdsorganer og altså også af Europarådets virksomhed. Vi mener, det er af stor vigtighed,

at parlamentarikere fra en lang række lande har et forum, hvor der kan debatteres og arbejdes med emner af stor international betydning, og her tænker jeg selvfølgelig i særlig grad på de grundlæggende menneskerettigheder.

Dette bringer mig over til temaet for den store forespørgsel, som er stillet i relation til udenrigsministerens redegørelse. I CD mener vi, at den beskyttelse af menneskerettighederne, som er udviklet gennem Europarådet og især gennem den europæiske menneskerettighedskonvention, er meget unik. Konventionen har en meget stor tilslutning, og systemet har været i stand til at bære den store tilgang i medlemskredsen.

Effekten af overgangen fra det gamle system, hvor konventionen indledningsvis tog stilling til de enkelte klager og den efterfølgende afvikling, mægling eller oversendelse til domstolen, til det nye system, hvor der kan klages direkte til domstolen, har været fulgt med interesse og vel også nogen nervøsitet med hensyn til sagsmængden. Udenrigsministerens redegørelse viser da også, at sagsmængden nærmest er eksploderet. De problemer, som er forbundet med dette, kan man vel reelt på kort sigt kun imødegå på to måder, nemlig enten ved at indskrænke klagemulighederne eller ved at styrke domstolens ressourcer.

Heldigvis har man fra både dansk og anden side valgt at medvirke til den sidste løsning, for efter CD's opfattelse ligger styrken i konventionen og domstolen nemlig i den brede adgang, der er til at indbringe sager for domstolen. Menneskerettigheder er ikke noget statisk, og derfor er det vigtigt, at konventionen og institutionerne, som skal beskytte menneskerettighederne til stadighed følger udviklingen. Det synes vi faktisk at nedlæggelsen af konventionen og den umiddelbare henlæggelse af alle sager til domstolen er et godt udtryk for.

I CD går vi ind for, at udviklingen fortsættes, og ambitionen må bl.a. være at få udvidet kredsen af lande, som har tilsluttet sig konventionen samt at sikre de grundlæggende menneskerettigheders efterlevelse i de enkelte stater. At dette naturligvis også stiller krav til de nuværende medlemslande er vi helt med på, og vi mener faktisk også, at Danmark både er og skal vedblive at være et foregangsland på dette område.

Vi er helt enige med udenrigsministeren i, at målet selvfølgelig må være at gøre domstolen så hurtig og effektiv som overhovedet muligt, og

at midlet hertil må være at styrke Europarådets øvrige institutioner.

Vi er medforslagsstillere til forslaget til vedtagelse, så det støtter vi selvfølgelig.

Elisabeth Arnold (RV):

Først tak til udenrigsministeren for redegørelsen om aktiviteterne i Europarådet i det forløbne næsten halvandet år og dermed også en tilkendegivelse af, at vi fra Det Radikale Venstres side er meget, meget godt tilfredse med den udvikling, der er i gang i Europarådet – ikke så meget på det økonomiske område, som vi er bekymrede for, men på det område, hvor man kan sige, at demokratiets værdier, retssamfundets værdier og menneskerettighedernes værdier breder sig som ringe i vandet på det europæiske kontinent. Det kan vi kun være tilfredse med.

Ministeren sagde i sit svar, at domstolens økonomiske problemer viste, at det var små beløb set i forhold til den kæmpebetydning, domstolen har, og til de kæmpeproblemer, det i virkeligheden drejer sig om at man prøver at løse. Jeg håber, det er udtryk for, at domstolens og Europarådets økonomiske problemer kan blive afhjulpert i den nærmeste tid. Det er jo ikke uden konsekvenser, at man fordobler medlemstallet over en 10-års-periode, så utrolig mange flere mennesker derfor pludselig får mulighed for at klage over deres stater og også får deres sager optaget i domstolens regi.

Jeg har sagt det mange gange før, for vi har haft diskussionen tidligere, men jeg vil gerne gentage det ved denne lejlighed: Europarådet er en enestående konstruktion, fordi den har en konvention, hvortil der er knyttet en domstol. Der er utrolig mange konventioner, som vi og andre lande tilslutter os, som der for det første ikke er knyttet nogen nogen parlamentariske organer til og for det andet heller ikke er knyttet nogen kontrolmekanismer til. Her er der en kontrolmekanisme i form af en domstol, og det betyder, at den enkelte borger i hvert eneste medlemsland i Europarådet kan indklage sin stat for domstolen og sige: Mit fædreland krænker mine fundamentale menneskerettigheder. Det er en enestående konstruktion, og vi skal værne om den og sørge for, at den har gode arbejdsforhold. Den betydning, Menneskerettighedsdomstolen har for sikring af de europæiske, fundamentale, demokratiske værdier, kan simpelt hen ikke overvurderes.

Europarådet er, som flere andre har sagt, Europas demokratiske samvittighed, og det op-

fattes også af de lande, der er kommet til som nye medlemmer, som en form for demokratiske skole og menneskerettighedsskole at blive medlem af Europarådet, få kontakt med hele det system, der arbejder med disse ting daglig, få det ind under huden og dermed også bære det med sig tilbage til sit land, når man skal opbygge disse demokratiske institutioner.

Vi har talt meget om overvågning i forbindelse med kampagnen op til ØMU-afstemningen og med Østrigsagen, som spillede en stor rolle i den kampagne, og når man har været medlem af Europarådet et stykke tid, må man også sige om overvågning: Ja tak, det vil vi gerne have. Vi synes, det er et gode, at man har en organisation, som bruger tid og kræfter på at undersøge, om landene nu også overholder de regler, de selv har skrevet under på at de vil holde, og som laver rapporter, der analyserer, hvordan det går i de forskellige lande. Landene føler sig ydmyget, når de bliver hængt ud, og vil gøre alt for at afhjælpe tingene igen.

Der er ikke noget med at gemme sig og tro, at bare man har skrevet under på en konvention og meldt sig ind i en organisation, kan man i øvrigt gøre, hvad man vil, og hvis der bliver givet stemmer til partier, som er yderliggående og ikke respekterer menneskerettighederne, er det ikke noget, der vedkommer andre. Jo, det vedkommer både landets egne borgere og også borgerne i nabolandene og i alle de lande, som er medlemmer af den samme organisation, så overvågning fra Europarådets side er en vigtig del af Europarådets arbejde, og jeg er meget glad for at høre, at også Dansk Folkeparti er tilfreds med og støtter denne overvågning. Spørgsmålet er så: Det, der går tæt på samvittigheden, virker det?

Vi kan se tilbage på et tiår med en kolossal udvidelse af Europarådets medlemslandekreds, og i forbindelse med det har der selvfølgelig været utrolig mange valgobservationsopgaver, og der har været andre opgaver i forbindelse med opbygning af retssamfundets elementer og demokratiets funktion. Man kan sige, at der er nogle succeshistorier, og der er nogle fiaskohistorier.

Jeg synes, det var rigtigt af fru Hanne Severinsen at nævne Ukraine som et af de lande, som bestemt ikke er nogen succeshistorie; hvor det varer meget længe eller ser ud til gå trægt med at få gennemført de demokratiske principper i praksis, og hvor problemet med dødsstraf stadig er i frisk erindring. Slovakiet derimod

har været en succeshistorie, for man kan sige, at efter først at have været kritiseret for at have haft en dårlig demokratisk udvikling har Slovakiet bedret sig betydeligt. Man har fået et flerpartisystem og har fået et styre, som er fuldt på højde med styret i de andre demokratier i Europarådet.

Det samme kan siges om Kroatien, som i flere år var observatør og havde det svært med demokratiet, men som efter det seneste valg har opnået en meget fin status og med glæde og fornøjelse er trådt ind i det videre arbejde i Europarådets forskellige udvalg. Til gengæld må man sige, at det konstante smertensbarn i Europarådet, nemlig Tyrkiet, stadig har problemer med demokratiet og stadig har problemer med retssystemet og fængslerne. Vi har hørt beretninger om tortur, og der har sågar været en sag, hvor Danmark har været involveret. En dansk statsborger blev udsat for tortur i tyrkiske fængsler, og Tyrkiet tilstod faktisk, at man vidste, at der forekom tortur i tyrkiske fængsler. Det var jo en tilståelsessag, som man kun kan beklage og sige, at det var et eksempel på, at selv mange, mange års medlemskab af Europarådet altså ikke er nogen garanti for, at så er alt i den skønneste orden.

Rusland og Tjetjeniensagen er også et eksempel på, at Europarådet ikke kan udføre mirakler og ikke kan gennemtvinge ændringer, men kun prøve at få en dialog i gang og gennem dialogen og de sanktioner, man nu råder over – hvad enten det er fratagelse af stemmeret, suspension eller eksklusion af medlemslandet – prøve at få det pågældende land på bedre tanker. Men sætte magt bag ordene kan man ikke, og det er heller ikke Europarådets formål. Europarådets formål er overvågningen, dialogen, parlamentarikerkontakterne og konventionssammenholdet, og de metoder går vi i Det Radikale Venstre varmt ind for. Vi mener, at succeserne er i over-tal, og at udviklingen går i den rigtige retning. Men der er tilbageslag indimellem, det skal der ikke lægges skjul på, og det beklager vi dybt.

Et af de fremskridt, der er sket i det sidste halvandet år i Europarådet, er, at man er blevet bedre til at samarbejde med de øvrige europæiske organisationer. Det gælder OSCE – OECD har man altid samarbejdet med – for her er der i hvert fald sket fremskridt, og jeg mener også, at det slutdokument, der er kommet i forbindelse med udarbejdelsen af EU-charteret, er et eksempel på, at man kan finde ud af at samarbejde, så man ikke laver dobbeltarbejde, ikke øde-

lægger hinandens områder og ikke træder hinanden over tæerne. Jeg synes, det er et flot resultat, der er opnået i forbindelse med samarbejdet mellem EU og Europarådet på menneskerettighedsområdet. Målet er først og sidst respekt for de europæiske værdier, og jeg mener, det er fantastisk vigtigt, at vi sørger for, at Europarådet fortsat har gode arbejdsforhold.

Det Radikale Venstre støtter det fremsatte forslag til vedtagelse.

Keld Albrechtsen (EL):

Vi er i Enhedslisten glade for, at der, som det jo ser ud til, kan være enstemmig tilslutning i Folketinget til en vedtagelse, der i virkeligheden går ud på at styrke de centrale kerneområder i Europarådets arbejde, først og fremmest spørgsmålet om menneskerettighederne og Menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg. Der er jo overordentlig stor grund til fra dansk side at gøre en ekstra indsats på det område, så det er vi glade for.

Vi ser også Europarådet sammen med FN og OSCE som de institutioner, der kan komme til at udgøre et troværdigt alternativ til den unionsopbygning, som i øjeblikket finder sted, pegende frem mod vedtagelsen af en EU-forfatning, en forbundsstatsforfatning, i 2004-2005, sådan som det jo ligger i kortene på topmødet i Nice til december. Det er utrolig vigtigt, at organisationer som FN, OSCE og Europarådet ikke tømmes for indhold og undermineres både juridisk og praktisk af EU og Verdenshandelsorganisationen, WTO, som det sker i øjeblikket.

En af problemstillingerne i den forbindelse har jeg allerede været inde på tidligere i debatten, nemlig forholdet til EU-charteret, som bliver en del af den kommende EU-forfatning og altså på sigt desværre vil gøre EF-Domstolen til det centrale organ, også på menneskerettighedsområdet. Men sagen har også en praktisk side. Jeg læste her i formiddags med meget stor interesse et interview med Peer Lorenzen, den danske dommer ved Menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg, som mener, at domstolen nu er meget langt fra at kunne opfylde den funktion, den har til opgave, nemlig at behandle sagerne. Der er en stadig voksende pukkel af sager, sagsbehandlingstiden trækker ud og trækker ud, og det er også baggrunden for – hvilket jeg er meget glad for understreges i det forslag til vedtagelse, som ligger her i dag – at Danmark skal gøre alt, hvad vi overhovedet kan for at sikre de

økonomiske midler til Menneskerettighedsdomstolen.

Sagen er nemlig: Hvad vil den praktiske konsekvens være, hvis denne udvikling får lov til at fortsætte, og der ikke bliver tilført midler til Menneskerettighedsdomstolen? Jo, det vil være, at på sigt, når dette charter bliver bygget ind i EU-forfatningen, vil folk naturligvis gå til EF-Domstolen, for her kan man jo få sagerne behandlet. Der vil aldrig komme til at mangle penge til dommere ved EF-Domstolen. Jeg tror ikke, man kan forestille sig, at der vil være nogen problemer med det, for penge-kassen står jo altid på vid gab, når det gælder EU's budgetter.

Peer Lorenzen oplyser i Berlingske Tidende i dag, at EF-Domstolen har 340 jurister til at bistå dommerne – altså en meget, meget stor stab – og EF-Domstolen behandler i øjeblikket kun 500 sager om året, mens Menneskerettighedsdomstolen har 10.000 sager om året, men slet ikke har det personale, som man er begunstiget med i EF-Domstolen. Hvis dette misforhold får lov til at fortsætte, opnår vi altså den situation, at EU ikke alene på grund af det rent juridiske, forfatningsdiskussionen, men også på grund af de praktiske forhold udsulter Menneskerettighedsdomstolen. Så får man altså et menneskerettighedssystem i Europa, hvor der er en funktionsdygtig domstol for dem, som bor i et EU-land, og så vil menneskerettighederne i praksis få vanskelige forhold i de lande, som forbliver uden for EU. Vi får altså et delt Europa, forstået på den måde at kvaliteten af menneskerettighederne ikke vil kunne håndhæves tilstrækkeligt uden for Unionen, hvor de i øvrigt også vil komme i fare på grund af den praksis, der kan komme ved EF-Domstolen.

For os er det fuldstændigt afgørende – og det er også grunden til, at vi stemmer for og støtter den vedtagelse, der ligger her i dag – at Danmark til det yderste gør, hvad man kan, for at Menneskerettighedsdomstolen kan komme til at fungere effektivt og fornuftigt. Jeg vil godt spørge ministeren, om der ikke kunne være mulighed for – især når man tager de oplysninger, der er bragt i Berlingske Tidende i dag, i betragtning – at Danmark f.eks. kunne yde et rente- og afdragsfrit lån, indtil de økonomiske problemer blev løst. Der er jo mange andre lande, der skal blive enige, og det kan tage lang tid.

Størrelsen af det beløb, der skal til for at få det til at fungere, er, så vidt jeg ved – men det kan ministeren jo bekræfte – så langt nede, at det ikke er noget, der kan volde de helt alvorli-

ge problemer for den danske statskasse. Med et ordinært budget på et par og tyve millioner kroner i Europarådets institutioner skulle det nok være muligt at yde en særlig dansk økonomisk bistand under en eller anden form, hvis det skulle være nødvendigt for at bringe sagerne i skred. Vi vil i hvert fald meget gerne støtte det, hvis noget sådant skulle vise sig at kunne fremme sagen.

Der har været en diskussion om overvågning, og det her er efter min opfattelse en utrolig vigtig og principiel diskussion. Vi støtter i Enhedslisten 110 pct., at man har en overvågning af menneskerettighedernes overholdelse, og at den foregår i Europarådet; det er særdeles fornuftigt. Det, der i allerhøjeste grad var problemet i forbindelse med Østrigsagen – ud over at man ligesom afsagde en dom, før man havde undersøgt sagen – var jo, at det ikke skete i Europarådets regi, men i betænkelig grad lignede noget, der foregik i EU-regi.

Jeg synes, det må være en utrolig vigtig dansk opgave at fastholde, at Europarådet skal være centrum for overvågning af menneskerettighedernes overholdelse, også i forbindelse med f.eks. Tjetjenien og Rusland, som det har været nævnt, og at den opgave under ingen omstændigheder må overlades til den kommende forbundsstat i EU. Det ville jo være helt forfærdeligt, hvis en kommende forbundsstat skulle have til opgave at overvåge sin egen overholdelse af menneskerettighederne. Det må enhver da kunne se, for så er man netop i den situation, som man har i USA, hvor man har en forbundsstat uden en menneskerettighedsdomstol, som kan føre kontrol. I USA er det højesteret, der er den sidste instans på menneskerettighedsområdet, så de amerikanske borgere har ikke den mulighed, som europæiske borgere har for at gå til en menneskerettighedsdomstol, som er uafhængig af staterne.

Så snart man kommer ind på det system, at det er den samme domstol, der skal håndhæve staternes lovgivning og også tage stilling til, om de samme stater overholder menneskerettighederne, er man for alvor ude på skråplanet, og den forfatningsdebat, der foregår i EU i øjeblikket, vil føre til det samme slutresultat, som man har i USA, nemlig en union, hvor den øverste domstol på én gang er den øverste statslige domstol og den øverste menneskerettighedsdomstol. Jeg tror, der var en, der kaldte det system, vi har i Europa, for unikt, og det er fuldstændig rigtigt. Det er unikt, fordi vi har en

domstol, der kan beskytte vore menneskerettigheder og står over det statslige system, og det er det, vi er ved at miste med det EU-charter, som nu ligger til vedtagelse i Nice.

Det er utrolig fundamentale og principielle ting, som står på spil her, og det bekymrer mig, at der nu er den skridning, hvor flere partier begynder at sige: Nå, overvågning af menneskerettighederne kan vi såmænd godt overlade til EU-charteret og EF-Domstolen, og det går nok også alt sammen. Den sorgløshed, der i stigende grad præger partierne her i Folketinget med hensyn til de spørgsmål, må give anledning til dyb bekymring.

Jeg håber på svar på de konkrete spørgsmål, vi tidligere i debatten har stillet til ministeren, og som forhåbentlig også kan bringe lidt klarhed om de juridiske problemer.

Vi støtter varmt og ubetinget det fremsatte forslag til vedtagelse.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Jeg skal gøre ret få bemærkninger til ordførerne.

Til fru Hanne Severinsen, som spurgte til Europarådet som en FN-ankendt regional organisation, kan jeg sige, at der jo på FN's generalforsamling blev vedtaget en opfordring til FN's generalsekretær om at se nærmere på hele dette spørgsmål, og jeg vil gerne takke fru Hanne Severinsen for det store arbejde, hun som rapportør for Europarådet har gjort i denne sag. Den har fået et godt skub fremad.

Centralt i debatten har stået diskussionen om charteret; det er i hvert fald af hr. Keld Albrechtsen blevet gjort til det store problem. Til det må jeg sige, at under ingen omstændigheder, uanset hvad der end sker, er der jo tale om – det mener jeg ikke engang hr. Keld Albrechtsen med sit talent, og det er stort, kan konstruere – at der er noget, der forhindrer en dansk borger i at anlægge en sag ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Ganske uanset hvad hr. Keld Albrechtsen mener om charteret, er der jo intet som helst i den retning indeholdt i charteret.

Og lad mig gøre opmærksom på, at Europarådets Menneskerettighedsdomstols repræsentant eller observatør under udarbejdelse af charteret har udtrykt støtte til charterudkastet i den nuværende form, hvad man selvfølgelig ikke ville gøre, hvis der var nogen af den type af problemer.

Formålet med charteret er jo at synliggøre de grundlæggende rettigheder, som EU's instituti-

oner skal respektere, synliggøre, ikke skabe nye, og det foreliggende charterudkast er i overensstemmelse med den europæiske menneskerettighedskonventions bestemmelser. Det fremgår klart. Charteret skaber derfor ikke usikkerhed om den eksisterende beskyttelse af menneskerettighederne på europæisk plan.

Og som sagt, både Menneskerettighedsdomstolen og Europarådet har været repræsenteret som observatører, har deltaget aktivt i arbejdet og har udtrykt deres støtte til det foreliggende charter. Det er selvfølgelig ikke nok for hr. Keld Albrechtsen, men sådan forholder det sig.

Til hr. Per Stig Møller vil jeg bare sige, at EU respekterer selvfølgelig Menneskerettighedsdomstolen; det er et grundlæggende princip.

Ressourcer til domstolen er nok det vigtigste enkelttema, hvis jeg må have lov til at sige det. Det store antal af ubehandlede sager er et stort problem. Det er en uheldig forlængelse, der er sket af domstolens behandlingstid. Det skaber en risiko for at skuffe forventningerne hos de nye medlemsstater. Tilliden til domstolen kan komme til at lide skade, og det kunne have negative virkninger på menneskerettighedssituationen, f.eks. i lande som Rusland og Ukraine.

Domstolen fik sidste år bevilget 9 mio. franc til nedbringelse af sagspakkerne. Der blev samtidig stillet krav om effektivisering, men det er ikke nok til at løse problemet. Der er helt tydeligt behov for budgetforøgelse, ekstrapersonele og yderligere rationaliseringer i de kommende år.

Vi ser gerne en betydelig yderligere forøgelse af domstolens ressourcer, og der er blandt de nordiske lande – og jeg tør sige på dansk initiativ – enighed om en fælles indsats for at styrke domstolen. Vi kan også stille personale til rådighed for domstolen; det er noget, vi gør, og det er noget, vi fortsat kan overveje.

Til hr. Keld Albrechtsen vil jeg godt sige, at beløbenes størrelser her er jo små. Vi taler om små beløbsstørrelser. Problemet med, at enkeltlande påtager sig ekstraordinære bidrag, er, at det ender med, at vi skal betale hele vejen igennem, og at de andre er vældig tilfredse med, at vi påtager os opgaven. Derfor er der ingen erstatning for, at vi presser på for at få lagt en anden politik på området i forhold til medlemslandene.

Og jeg må have lov til at sige i anledning af forslaget til vedtagelse, at vi fra den danske regerings side – og jeg er nødt til at sige det ligeud og åbent, for at der ikke er tvivl om det – vil

prioritere øgede midler til domstolen allerhøjest i arbejdet i Europarådet.

Hvad angår Rusland, skal jeg bare gøre den enkelte konstatering, at Europarådets parlamentariske forsamling jo altså den 27. september vedtog en resolution og en rekommandation vedrørende Tjetjenien. Man anerkendte, at der var sket visse fremskridt med hensyn til undersøgelser af menneskerettighedssituationen. Man noterede det som positivt, at høringen om Tjetjenien i den russiske statsduma, hvor der også var repræsentanter for Europarådet og OSCE, havde vist en ny russisk vilje til åben kritisk debat om konflikten, og hvor også behovet for en forbedring af menneskerettighedssituationen var kommet frem.

Det er sådan situationen, men det betyder jo ikke, at Tjetjeniensspørgsmålet ikke er på dagsordenen, når EU møder Rusland. Det er det hver gang, og det er det også, når Danmark på bilateralt niveau møder Rusland.

Fru Margrete Auken stillede til sidst spørgsmålet om, hvad der skulle ske i Rom. Ja, generalsekretæren har fremlagt to rapporter om mulige forbedringer af Europarådets virksomhed. Det er nogle ganske inspirerende forslag om ændring i de institutionelle rammer. Jeg kan nævne som eksempel, at man har til overvejelse at begrænse den absolut individuelle klageadgang, så der kun skal behandles sager af større betydning, at overlade filtreringen af sager inden antagelse til realitetsbehandling til sekretariatet, indførelse af en første instans til at afgøre spørgsmål om eventuel realitetsbehandling, forbedringer af nationale retssystemer og en række andre forslag.

Disse forslag kommer så til debat på ekspertniveau, og derefter vil sagen kunne gå sin videre gang. Jeg håber, at der ud af generalsekretærens udspil kan komme nyttige forbedringer, som gør, at domstolen og Europarådet bedre kan løse sine opgaver.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg takker ministeren for svarene og også understregningen af, at den vigtigste opgave for Danmark er at skabe grundlag for øgede bevilninger til Menneskerettighedsdomstolen, også at Danmark har en mulighed for at stille personale til rådighed.

Jeg vil nu alligevel opfordre til at lade det indgå i ministerens overvejelser, om Danmark kunne yde f.eks. et engangsrente- og afdragsfrit

lån – jeg er da enig i, at man kunne komme ind i en svikmølle dér, hvis det ligesom greb om sig – men et engangslån til at afvikle puklen eller noget lignende. Jeg vil blot bede ministeren have det med i sine overvejelser.

Så må jeg bare konstatere, at ministeren ikke svarede på det helt afgørende spørgsmål vedrørende EF-Domstolens mulighed for at gå ind og tilsidesætte med retsvirkning her i Danmark en afgørelse truffet af Menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg.

Det er selvfølgelig rigtigt, som ministeren siger, at adgangen til at gå til Strasbourgdomstolen forsvinder ikke, men hvad hjælper det, hvis EF-Domstolens afgørelser får forrang? Det spørgsmål står ubesvaret, men vi får jo altså så lejlighed til at komme videre med det under den generelle folketingsdebat herom senere.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Jeg vil gerne takke ministeren for hans tilkendegivelse om FN og Europarådet, som jeg håber betyder, at Danmark i ministerkomiteen vil støtte den parlamentariske forsamlings synspunkt, som hidtil ikke har været det samme som ministerkomiteens.

Og i den forbindelse vil jeg lige påpege, at jeg synes ikke, at jeg fik noget svar på spørgsmålet om enstemmighedsprincippet, som man nu hæger så meget om i ministerkomiteen, og som jo sådan set gør, at man bliver tandløs, og som man ikke behøvede at have i alle tilfælde. Det er en selvpålagt begrænsning, som jeg synes man burde arbejde for at ændre. Det kunne måske så også gøre, at man f.eks. i et tilfælde som Ukraine, der jo nu i øjeblikket har stor risiko for at miste sit demokrati, fordi bl.a. ministerkomiteen ikke er særlig kritisk, at den holdning måske kunne ændres.

(Kort bemærkning).

Per Stig Møller (KF):

Jeg stillede ministeren tre spørgsmål og fik svar på det ene. De to andre vil jeg faktisk gerne stadig væk have besvaret, såfremt de kan besvares.

Det ene er: Vil Danmark undertegne protokollen mod forskelsbehandling, som skal undertegnes i Rom i morgen eller i overmorgen?

Det andet er omkring Tjetjenien. Der citerede så ministeren nogle venlige ord fra Europarådets parlamentariske forsamling, men konklusionen er jo stadig væk den, at Europarådet fastholder sin suspension af Ruslands stemmeret,

og at ministerkomiteen skal tage affære over for Rusland.

Og der har ministeren i redegørelsen henvist til, at det vil man ikke i Ministerrådet, fordi Rusland har imødekommet kravet om efterforskning af de grove menneskerettighedskrænkelser. Og der spurgte jeg så ministeren, om han kunne oplyse, hvor mange russere der var blevet arresteret eller anklaget for mord, voldtægt, mishandling i Tjetjenien. For hvis der ikke er nogen, der er blevet taget, så er løftet til ministerkomiteen nok ikke ret meget værd, og så skulle man da måske følge parlamentarikerne.

Formanden:

Hr. Peter Skaarup som ordfører i anden omgang.

Peter Skaarup (DF):

Jeg var i min ordførtale inde på spørgsmålet omkring overvågning, og jeg koncentrerede mig lidt om det, at Europarådet faktisk også, jf. side 6 i den aktivitetsrapport, vi har til behandling her i dag, på en række områder overvåger demokrati, spørgsmål omkring fremmedhad, racisme osv.

Og det kan også være fornuftigt nok i forhold til en række af de stater, som er medlemmer af Europarådet, f.eks. nogle af de østeuropæiske lande, hvor der er problemer i den retning.

Men der var den radikale ordfører, fru Elisabeth Arnold, så inde på, hvordan det så kunne være, at Dansk Folkeparti ikke ville være med til overvågning i EU-regi, hvor jeg så ikke rigtig fik lov til at svare, fordi formanden mente, at talletiden var ophørt. Og det var også rigtigt set; den røde lampe lyste.

Nu vil jeg så lige fortælle hvorfor. Grunden til, at vi er imod overvågning, og at regeringen vil i øvrigt også er imod overvågning – eller i hvert fald tidligere har sagt, at de var – og grunden til, at en række partier i Folketinget er imod de Østrigsanktioner, som vi har set, er jo, at der i de europæiske lande, vi taler om i EU-regi, overhovedet ikke er grund til at overvåge demokratiet.

Der er jo ikke problemer med valgsvindler eller lignende ting i Østrig eller i Danmark eller i nogle andre af EU-landene, men det er der i nogle af de medlemslande, her, hvor vi taler om Europarådets arbejde. Der er faktisk store problemer, specielt i de øst- og centraleuropæiske lande, når vi f.eks. taler valghandlinger, når vi f.eks. taler om undertrykkelse af mindretal, osv.

Derfor er det relevant i Europaråds regi at tale om de her ting, men det er ikke særlig relevant i EU-regi, og derfor er det også sådan, at regeringen hidtil i hvert fald har været imod den udvidelse af artikel 7, når det gælder overvågning. Men, som vi var inde på i spørgetiden i går, så viser det sig nu, at statsministeren er på vild flugt fra de synspunkter, og at Venstre i øvrigt også er det, og at De Konservative er det. De partier ønsker nu, at man skal udvide artikel 7 med en overvågningsmekanisme, sådan at man skal overvåge demokratiet bl.a. i Danmark.

Og der er ikke noget at overvåge. Der er ingen problemer i det danske demokrati, i hvert fald ikke i forhold til noget af det, vi taler om i Europarådets regi. Derfor er det, at det er meget relevant at tale om, hvorvidt forskellige organer virkelig nøjagtig skal have en overvågning både i Europaråds regi, i EU-regi og i alle mulige andre regier. Amnesty International overvåger jo også. Men hvorfor skal man så have det i EU-regi?

Det forstår vi ikke, og vi håber, at regeringen vil nedlægge veto i EU-regi mod de tendenser, for ellers er vi ude på et farligt vildspor her i Danmark og i EU.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Det er en fejltagelse at tro, at overvågning af demokratiet kun er relevant over for nye demokratier. Alle medlemslande i Europarådet må tåle at blive overvåget. Vi har alle de samme forpligtelser.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Det var kort, og det var ikke noget spørgsmål til mig, men det var alligevel en antydning af, at der er grund til at overvåge. Og der vil jeg så sige, at der er ikke grund til at overvåge eksempelvis Østrig eller Danmark eller nogle af de europæiske stater, som efterhånden har et meget godt demokrati, et veludviklet demokrati.

Og jeg har også mærket mig, at Det Radikale Venstre stort set fra dag ét talte imod Østrigsanktionerne, men alligevel vil Det Radikale Venstre nu være med til at indføje i EU-Traktaten at legitimere fremtidige Østrigsanktioner, og det er det, jeg ikke kan forstå at man vil.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Til hr. Per Stig Møller: Nej, Danmark vil ikke undertegne i morgen. Vi er nødt til at gennem-

gå megen lovgivning, før vi vil være i stand til at undertegne ikkediskriminationsprotokollen. Vi er nødt til at vide, hvad vi i givet fald skriver under på, og tillægsprotokollen er ikke tilstrækkelig præcis, heller ikke i sine såkaldte explanatory notes.

Så vi har besluttet sammen med en række lande, bl.a. Sverige og Norge, ikke at undertegne i morgen, men jeg vil gerne udtrykke håbet om, at vi snart kan gøre det – i løbet af et par år formentlig.

Vedrørende Tjetjenien. Jeg tror, at jeg må sige det, som det er, at Europarådets ministerkomité tror jeg ikke er et særlig velegnet forum for en debat om Tjetjenien. Jeg tror ikke, at det er dér, der kan ske nogen forrykninger. Jeg kan til gengæld forsikre for, at i EU's Ministerråd er Tjetjeniensagen til stadighed under fortsat observation.

Jeg kender ingen eksempler på, at der er domfældelse i Rusland som følge af Tjetjenienkonflikten. Det er muligt, at der er det, men jeg kender ikke nogen eksempler på det. Det er den eneste måde, jeg kan svare på.

Dermed håber jeg, jeg har svaret på de spørgsmål, der var rejst. Jeg er bange for, jeg ikke helt nåede at få svaret på fru Hanne Severinsens spørgsmål. Jeg glemte mit notat derude. Jeg må komme tilbage.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Nej, men så kan jeg igen stille spørgsmålet og i og for sig udvide det, for nu sagde netop udenrigsministeren, at ministerkomiteen er ikke noget forum for diskussion af Tjetjenien. Nej, for man vil ikke genere hinanden. Det er sådan lidt ubekvent.

Det, jeg spurgte om, var faktisk, hvorfor man havde pålagt sig selv den restriktion, at alt skulle være enstemmigt. Det behøver man ikke i Europarådet.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Personlig havde jeg ikke noget imod, at man havde en anden afstemningsregel. Det må jeg sige ligeud. Jeg anser det for helt udelukket, at der kan blive enighed om det.

Henning Gjellerod (S):

Fru Elisabeth Arnold sagde under debatten, at Europarådet er en unik institution. Det kan jeg skrive under på. Det, at vi har en parlamentarisk forsamling og et Ministerråd, der er med-

spillere og modspillere på lige fod, kan man sige, og der er en Domstol til at overvåge de konventioner, som Europarådet vedtager, er unikt på verdensplan; så det er altså en særlig situation, vi er i.

Debatten i dag afspejler jo den alvor, hvorved delegationen ser på arbejdet i Europarådet, og vi er kommet meget, meget langt omkring, når vi lægger de forskellige ordførertaler sammen.

Jeg vil gerne have lov til at sige tak til delegationen i Europarådet, dels fordi vi har kunnet samles om at lave denne her forespørgsel, men så sandelig også, fordi vi har kunnet samles om et forslag til vedtagelse, som jeg har på fornemmelsen vil blive vedtaget enstemmigt eller i hvert tilfælde med et meget stort flertal.

Jeg vil gerne sige tak for debatten.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag til vedtagelse nr. V 9 af Henning Gjellerod (S), Hanne Severinsen (V), Per Stig Møller (KF), Margrete Auken (SF), Peter Skaarup (DF), Sonja Albrink (CD), Elisabeth Arnold (RV), Keld Albrechtsen (EL) og Flemming Kofod-Svendens (KRF) vedtoges enstemmigt med 92 stemmer.

Hermed sluttede forespørgslen.

Formanden:

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.15.

Mødet udsat kl. 12.18

Mødet genoptaget kl. 13.15

Den næste sag på dagsordenen var:

12) Første behandling af lovforslag nr. L 20: Forslag til lov om Den Internationale Straffedomstol.

Af udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen). (Fremsat 4/10 2000).